

(Szeged és a Délvidék)

Varga József ipar- és kereskedelemügyi miniszter 1942 november 15.-én a szegedi városháza közgyűlési termében mondott beszéde, mellyel a város díszpolgári oklevelét vette át.

Mély megindultsággal veszem át Szeged város díszpolgári oklevelét, azt a kitüntetést, amelynél szebbet nem adhat társadalmi közösség.

Úgy érzem, a mai nappal életem olyan jelzőoszlopához érkeztem, amely törhetetlenül rögzíti meg számomra azt a régen magam elé tűzött feladatot, hogy minden erőmmel a magyarság és az Alföld megerősítésén fáradozzam. Szeged népe felfigyelt erre a törekvésemre és a további munkára azáltal óhajt serkenteni, hogy díszpolgárrá választással polgárai közé fogadott.

Számomra azért nagy ez a kitüntetés, mert nincs más városunk, amely történelme folyamán úgy példázná a magyarság nemzeti múltját, mint Szeged. Nincs még egy nagy városunk, amely oly súlyosan élte volna át a magyarság minden történeti megrázkódtatását és próbátételét, mint ez a város. A szegedi nép, a századok folyamán sokszor reáüzülő háborúkban és harcokban, a támadásban épügy mint a védekezésben, az elnyomókkal szemben tanúsított ellenállásban, a sorozatos természeti csapások eltűrésében, a nemzetépítő munkában: mindig céltudatosan ténykedett, politikai és gazdasági küzdelmeit — bizonyára a fajiság ősi érzésének sugallata alapján — sohasem önmagáért, mindig az egész magyarságért, a nemzeti élet összességéért vívta meg.

Nem kell céhbéli történettudósnak lennünk, elég, ha csak ismerjük a történelmet, hogy megállapítsuk a fentiek igazságát.

MÁR AZ ORSZÁGÉPÍTÉS első századaiban kimagasló szerepet töltött be ez az ősi település, amelynek közelében valamikor Attila sátorozott, s ahol a talaj mélyéből jazyg, gót és avar fegyvereket, szerszámokat és ékszereket fordít napvilágra az ásó. Honfoglaláskori leletek s a magyar helynevek is igazolják, hogy Szeged alapítását a honszerzéssel egyidősnek kell tartanunk. Újabb kutatások az írást nem hagynak kétséget, hogy a honfoglalás alkalmával Szegedet és környékét magyarok népesítették be. Az az 1138-ban kelt levél, amellyel II. Béla alapította a dömösi prépostságot, a szegedkörnyéki jobbágyságot számbavéve, csupa magyar személynevet sorol fel. Tősgyökeresen magyar magának a városnak neve is.

Országos sőtárával, főesperesi templomával és királyi hatóságaival Szeged már az Árpádok uralkodása alatt gócpontja lett az Alföld és Délvidék katonai, gazdasági és szellemi életének. A XII. szá-

zad elején annyira népes és felgyarapodott hely volt, hogy a környékbeli kisebb telepeket saját népfeleslegével tudta ellátni. Azért találni ezek lakosai között annyi „Szegedi” nevű családot.

Az Aranybullában olvashatjuk: „Só az ország közepén máshol ne tartassék, hanem csak Szolnokon és Szegeden, valamint a határ-széleken.” Kétségtelen, hogy Szegedet már Szent István jelölte ki az Erdélyből szállított só egyik országos raktárául. A szegedi kamara később már nemcsak sóban, hanem folyó pénzzel is végezte a korona kifizetéseit, úgy hogy ebből a célból létesített pénzverője már a XIV. század elején nagy hírre emelkedett.

Ami a szellemi és gazdasági művelődést illeti, a város mindig büszke volt arra, hogy már Szent István uralkodása alatt egyenrangúnak számított Budával és Esztergommal s még a tatárjárás előtt hivatalosan is a szabad királyi városok sorába emelkedett, lakói szabad polgári jogokkal éltek. A sószállítás és a visszatérő szállító eszközökben hozott áruk élénk kereskedelmet fejlesztettek és tisztas megélhetést nyújtottak a város lakóinak. Sok polgárnak már a középkorban szőlője volt a Szerémségben, amelynek borait nagyrészt szegediek szállították főként a felvidéki városokba.

Érthető, hogy a tatárok különös dühvel pusztították el a nyugati kereszténységnek ezt a szélső szögletét. Figyelmeztetés volt ez arra, hogy az ország visszaszerzésével a bölcs király, IV. Béla, Szegedet is várral erősítse meg. Ettől kezdve a város sorsa elválaszthatatlanul forr össze a nemzet létharcával. A vár a viharok végtelen sorát vonzza, hártja el és szenvedtetni végig a falai mellett dolgozó, újból és újból összeroskadó, de mindig talpra álló polgársággal. Itt gyülekeznek és innen indulnak ki a törökverő magyar seregek, sikerek és kudarcok után ide térnek vissza halottaikkal és sebesülteikkel.

A Hunyadiaknak ez a dédelgetett városa, amikor az ország nagyjai cserbenhagyták Hunyadi Jánost, egyedül is kitartott mellette. Capistrano János és Szeged népe volt a hős minden segítsége, amikor Nándorfehérvárt, a mai Belgrádot egész Európa újjongására felszabadította. Más hadjárait sem nyerhette volna meg Hunyadi a szegediek támogatása nélkül. Seregeit itt gyűjtötte össze, mert itt értették meg legjobban a hazaszeretetre és áldozatkészségre gyújtó szavait. Szeged polgárainak köszönhetette az ország, hogy Mátyás személyében nagy királyhoz juthatott, mert a hűséges szegediek álltak 1458-ban a Duna jégpáncélján Szilágyi Mihály zászlói alatt.

Szegednek már a legrégibb időkben is élénk kapcsolata volt az ország minden részével, de legközvetlenebbül a Bácskával és a Bánsággal. Ezeknek az országrészeknek a védelméről már árpádházi királyaink is gondoskodtak várak és erődök építésével.

A Bácskában, amelyet a honfoglaló magyarság Botond törzse szállott meg, jöllehet IV. Béla alatt a tatárok ezt a területet is fel dúlták, a mohácsi csatavesztés előtt 12 vár, 28 mezőváros és mintegy 500 község volt, több mint 90% magyar lakossággal. A Bánságban pedig a középkorban 56 vár, 44 akkor városnak számító település és 1700-nál több falu csaknem színmagyar lakossággal. Az 1717-ben végrehajtott népszámlálás a Bánság területén már 663 elnéptelenedett és elpusztított faluról számol be. Mind a Bácskában, mind a

Bánságban a tatár és török betörések következtében a magyar lakosság állandóan fogyott, részben a harcokban esett el, fogságba hurcolták, vagy északabbra húzódtott és helyüket beszivárgó idegen elemek foglalták el, amelyeket a török egyideig nem, vagy kevésbé bántott, mint a magyarokat. A sorozatos betörések alkalmával Bács és Bodrog vármegyék településeit a törökök aránylag rövid idő alatt felperzselték és a lakosságnak mintegy 90%-át kiirtották és elűzték.

A mohácsi győzelem után Szulejmán felgyújtotta és kifosztotta a várost, amely ezután átszenvedi a török megszállás másfél századát.

1541-ben kezdődött meg a tényleges megszállás és pontosan 144 évig vérzett, verejtékezett és sorvadtt Szeged az idegen kormányzás alatt. A Bácskát ezalatt a budai pasalik fennhatósága alá rendelték. Szeged után 1552-ben Temesvár esik el, bármennyire hősieen is védte Losonczy István ezt a várost. A török megszállja a Bánság három folyó által határolt területét és megszervezi a temesvári pasalikot is.

A török uralom alatt Szeged veszélyeztettségét csak fokozta az a helyzet, hogy még ekkor is kiterjedt vidék katonai és polgári igazgatási helye maradt. Hol innen, hol onnan próbálták felszabadítani. A sikertelen vállalkozások azonban csak annyit értek el, hogy a török ismételten bosszút állt a felmentők kezére járó szegedi népen. Ezekben a zord időkben forrtak össze elválaszthatatlanul a szegediek a ferences barátokkal, akiknek hősi bátorságát a nemzeti ügyért vértanúságot szenvedett rendtagok hosszú sora jelzi.

De Szeged népe nemcsak ellenállt a töröknek, hanem elszántan kivette részét a felszabadító hadjáratokból is. Míg magát Szegedet is felmentették, a város elbujdosott, különösen Kecskemétre és Debrecenbe menekült fiai verődtek seregbe, hogy visszatérhessenek apáik földjére. Az 1686-os ostromnál a vár külső erődítményeinek visszavívása a szegedi Petneházy-huszárok nevéhez fűződik.

Külföldön készített emlékérmek és metszetek tanúsága szerint az egész művelt világ ünnepelte a város visszavételét, jeléül annak, hogy a kereszténység és Magyarország milyen fontos helyének ismerték fel Szegedet.

Ám a városnak az a reménye, hogy nyugalom és béke évei virradnak reá, nem teljesedett, sőt a szenvedések igazi napjai csak ezután következtek. Határszéli város lett és sokáig az is maradt, amelyet hol a szomszédos basák, hol az osztrák őrségek zaklattak és sarcoltak, mert a felszabadító háborúk tartama alatt (1683—1699) mind a török, mind a császári seregek ismételten küzdöttek a Bácska területén.

Bács és Bodrog vármegyéket a karlócai béke szabadította fel a török uralom alól 1699-ben, míg a bánsági megyék felszabadítását csak az 1718-ban megkötött pozserováci béke tette véglegessé. Ekkor szűnt meg Szeged határszéli végvár lenni. A tiszántúli országrész azonban osztrák katonai igazgatás alá jutott, s Szeged polgársága csöbörből vödörbe esett. Az eddigi háborús megpróbáltatások helyett magyarsága megtartásáért kellett küzdenie.

A felszabadulás kezdeti örömet üroümmé változtatta a bécsi elnyomó politika, amely a felszabadított területeket meghódított tar-

ományként kezelte és megakadályozta, hogy a török uralom alatt kiüldözött magyar lakosság elhagyott falvaiba és különösen birtokára visszatérjen. A neo-aquistica comissioval csak azoknak a magyaroknak a birtokát adatta vissza, akik a birtoklást okmányyszerűen tudták igazolni. Ezt pedig kevesen tehették meg, mert a török pusztítás következtében nemcsak sok család halt ki, hanem sok oklevél is megsemmisült. Ugyanakkor idegen nemzetiségűeknek ingyen adtak birtokot. A déli területekre nagyszámú németet telepítettek le, a beszivárgott és részben betelepített román és főként szerb lakosságot pedig osztrák katonai alakulatokba szervezték. Ezekből az alakulatokból fejlődött ki a „katonai határőrvidék“, amely nem a magyarság, hanem a bécsi udvar fennhatósága alá rendeltetett.

A marosparti Egres község lakosai 1179-ben szintisztán magyarok voltak, a török uralom alatt előbb szerb, majd román lett a lakosság. Nagyszentmiklós a 14-ik században még színmagyar község volt, a magyar lakosság elűzése után 1558-ban már 30 szerb család élt benne. A valamikor ugyancsak színmagyar Valkány községet, elnéptelenedése után, osztrák tisztviselők 1736-ban román bevándorlóknak adták. A 11-ik században már ismeretes magyar Nagykökéndből a 18-ik században a szerb Nagykikinda lett.

Bécs Szeged népét is hódított népek tekintette, jogtalanak saját honában. Az a kedvezés pedig, amelyben a császári hatalom a városba telepített szerbeket — amint akkor mondták: rácokat — részesítette, különösen pedig a tiszai rác határőrségi intézmény felállítása, csordultig telítette a keserűségek poharát. Szeged csalódottan fordult el azoktól, akiket eleinte szabadítók gyanánt üdvözölt és csakhamar az ellenállás, az önvédelem fegyveréhez nyúlt. Minél inkább szaporodtak a jövevények és szaporodott kezükön a birtok, annál nyomasztóbb lett a magyarság és élén a szegedi nép közterhe, mert a rácok, mint „címzetes katonák“ megadóztathatók nem voltak. Az elkeseredés annyira fokozódott, hogy 1703-ban Szegeden is kitűzték a kuruc felkelés lobogóját. A város egész fegyverfogható lakossága Rákóczi táborába sereglett s a haza védelmében már ekkor is olyan részt vett ki magának, aminél nagyobb és jelentősebbet egyetlen városunk sem mutathat fel.

Rákóczi szabadságharca Szeged népére is súlyos csapást mért. Így 1703-ban is, amikor a Szeged felmentésére irányuló kuruc támadás meghiúsult, a rácok olyan kegyetlenkedéseket követtek el, hogy maga a császári várparancsnok is megsokalta az öldöklést, rablást és gyújtogatást és a haditanácsához fordult panaszával. A rákövetkező évben újabb magyarírtást rendeztek a rácok a szegedi palánkban. Csak azok a magyarok nem estek áldozatul, akik idejében elbujdostak. Üresen maradt házaikat és parlagon hagyott földjeiket a bécsi kamara a rácok között osztotta szét. Ezt a jogfosztást a szatmári békét követő közkegyelem sem tette jóvá. Röszke valósággal rác katonai teleppé vált, ahonnan a rácok később is csak kártalanítás ellenében vonultak ki.

A bécsi telepítési politika nyomán nemcsak a szerbség lepte el a várost, hanem németek, olaszok és franciák is telepedtek le Szegeden, úgy, hogy a magyarság máról-holnapra a külvárosokba szorult. Jellemző a helycserére, hogy lassanként a rácok is a felsővá-

rosba költöztek az alsóvárosból, amely így megint magyarra változott. De még 1730-ban, amikor az alsóváros leégett, a kárvallottak között egy-két magyar nevűt csak elvétve találunk.

Egyidőben Szeged annyira elvesztette magyar jellegét, hogy főtemplomában a piaristák kénytelenek voltak 1725-ben abbahagyni a magyar nyelvű prédikálást, mert csak a német és a szláv hitszónokoknak volt hallgatóságuk. 1739-ben újabb betelepülés történt, a Belgrádból elmenekült német polgárság járta ki Bécsben befogadtatását. Mária Terézia 1774-ben mátravidéki tótokat is nagy tömegben küldött Szegedre, akik a város Kistelek pusztáján telepedtek meg.

Multunkból csak egyes mozzanatokra világítva reá, nem kérdezheti-e bárki tárgyilagosan ítélő: mi nyomtuk-e el a velünk együtt lakó népeket, vagy a császári hatalom bennünket akart-e elsorvasztani azzal, hogy a magyarság térhódítását meggátolni igyekezett és a betelepülőket tervszerűen a mi rovásunkra erősítette?

Pusztult-e bármely más velünk élő nép oly arányban a török hadjáratokban, mint a színmagyarság?

Nem felére csökkent-e a magyarság létszáma Mátyás király ideje óta a török hódoltság végéig?

Nem volt-e megdöbbenően nagy ez a több, mint 50%-os fajtavesztés két évszázad alatt?

Úgy vélem, ezekre a kérdésekre könnyű válaszolni.

A telepítések valóban nem a magyarság erősítését célozták. A bécsi udvar tervszerű telepítési politikájával a saját hatalmát óhajtotta terebélyesíteni. Nyilvánvaló, hogy telepítéssel gyorsabban érhetne el a gyér lakosságú területek benépesítését és gyümölcsözővé tételét, mint a magyarság elszaporításával. Nem is lehetett érdeke bennünket erősíteni, hiszen egy velünk élő nép sem tanusított a bécsi udvar hatalmi terjeszkedésével szemben olyan ellenállást, mint mi. A felkelések sorozata, Rákóczi szabadságharca nem tehetett bennünket kedvelté előttük.

Jóllehet az idegenek betelepítése sokkal több pénzébe került az államhatalomnak, mint amennyibe a számában megfoghatkozott őslakosság térhódításának előmozdítása került volna, meg kell állapítanunk, hogy a faji magyarság, főként a paraszti tömegek elszaporításának akkori, páratlanul kedvező alkalmát, jórészt a magunk hibájából is elmulasztottuk. A magyarság akkori vezetőiben a rendi világszemlélet még nem termelte ki sem a népi, sem a fajvédő politika kezdeményezését.

Széchenyi Istvánnak kellett megszületnie, hogy benne, terveiben és alkotásaiban a magyar fajt helyesen értékelő, fajtáját izzón szerető államférfit kapjunk. A fajszereteten alapuló nemzeti érzés kifejlesztéséért senki más nem tett annyit, mint ő, aki megkezdte a Tiszavölgy rendezését, hogy — amint mondotta — „fajtánk e bölcsőjében” — nagy területen biztosítsa a magyarság szaporodását.

A telepítések következtében valóban teret vesztett a magyarság ősei által szerzett és sorozatos véráldozatok árán megtartott hazájában. De sem a betelepítettek nagy száma, sem a bécsi udvarnak évszázadokon át csak az idegeneket kedvezményező gyámkodása a magyar népi tömegek életerejét nem törte meg. A magyar-

ság nem nézte ölbetett kézzel a betelepítettek gyarapodását, a nép a neki megmaradt rosszabb földeken is versenyre kelt az új honpolgárokkal. A parlagon maradt és elmocsarasodott területek termékennyé tételében nemcsak dolgos kezével munkálkodott a magyar, hanem tervezéssel is. A Bácska gazdasági fejlődésében anynyira nagy szerepet játszó Ferenc csatornát is két kiváló magyar mérnök, a Kiss testvérek tervezték.

Amikor a vállvetett munka mind nagyobb tömegekre kiterjedő nyugalmat teremtett, sor kerülhetett a legbántóbb nemzeti sérelem orvoslására is. Mária Terézia teljesítette a nemzet sok ízben előadott kívánságát és a Bánságot visszacsatolta a magyar korona fennhatósága alá. A magyar királyi kormánybiztos 1778-ban ünnepélyesen vonult be Temesvárra.

Ahogy a bécsi udvar megértőbbé vált politikája nyomán csökkent azoknak az idegen hivatalnokoknak az erőszakoskodása, akik itt nem hazát, hanem csak gyors meggazdagodást kerestek, úgy mélyült el a barátság a magyarsággal sorsközösséget vállaló betelepültekkel. Szeged néhány évtized alatt visszanyerte magyar jellegét, olyannyira, hogy II. József halálakor a szegedi nép egysegesen ünnepelte az alkotmány visszaállítását, a németek is vörös nadrágos, zöld mentés magyar ruhában lejtették a vigalmi táncokat. A század elején még nemzetiségi jellegű Szeged a század végén már feliratban kérte katonaságának vezényleti nyelvül a magyart.

Csak olyan ember vélhet Szeged visszamagyarosodásában nem magától értetődő folyamatot megállapítani, aki ferdít és nem ismeri a szegedi népet. Ez a nép mentől inkább akarták nemzeti mivoltában megtörni, annál tudatosabban maradt meg magyarnak és ez a tény az egyedüli ok, amelyért újra magyarrá változott szeretett városának ősi jellege. Nem kellett ezért semmiféle erőszakot kifejtenie sem neki, sem vezetőinek, gyorsan haladt ez a folyamat magától is. Hiszen olyan emberek telepedtek közéje és mellé, akik az addiginál jobb sorsot akartak a maguk és utódaik számára. Az új honpolgárok, akarva, nem akarva, sorsközösségben éltek a néppel, együtt vigadtak, de inkább szomorkodtak azzal a szegedi néppel, amely a sorozatos természeti csapások elviseléséhez évszázadokon át hozzáedződött.

Régi följegyzésekből tudjuk, hogy a várost 1444-ben földrengés pusztította el. Tűzvész hamvasztotta házait 1516-ban, 1697-ben, a 18-ik században kilencszer, a 19-ik században négyszer. Számon sem tudták tartani hányszor gyújtották fel a kuruc-felkelés idején házainak kisebb-nagyobb hányadát.

Pestis ölte népét 1495-ben, a 17-ik században kétszer, a 18-ik században háromszor. Kolera irtotta lakosait a 19-ik században háromszor. Termésirtó sáskajárás tarolta le földjeit a 18-ik században kétszer.

Más nyugati városok lakosai is elszenvedtek hasonló csapásokat. Földrengést, tűzvészt, járványos betegségeket, de Szeged fejlődését mindezek mellett ismétlődően akasztotta a Tisza és a Maros árja, meg a sűrűn felszínre lopakodó belvizek. A vízár sokszor

idézte vissza Szegedre és környékére az Alföldet valaha elborító tengert.

Első írott emlékünkből 1689-ből van a várost pusztító katasztrófális árvízről. A 18-ik században tízszer, a 19-ikben tizennégyszer borította hosszú időn át víz a várost, amelynek egyes részeit, hol a tűz, hol a víz pusztítása miatt kellett újra építeni. Az 1712. évi árvíz és sáskajárás után felsőbb helyről már az egész város eltelepítését javasolták, de a szegediek maradtak, minden sorscapás mellett megmaradt bennük az ősi rög szeretete. Tudták, hogy az ő el- vagy széttelepítésük a magyarság és a nemzet erejét gyengítette volna.

Sem a zsoldos hadseregek, vagy idegen katonaság sarcolásai, sokszor gyújtogatással és öldökléssel fajuló garázdálkodásai, sem a természeti katasztrófák sorozata Szeged népét sohasem ingatta meg hitében, földje, hazája szeretetében.

Az elemi csapások nagy részét már a betelepültek is együtt szenvedték az őslakókkal. Van-e csodálkozni való azon, hogy a közös szenvedés érzelmi, lelki együttérzést váltott ki őslakók és betelepültek között, s hogy ez az együttérzés sokaknál a haza és a magyarság szeretetévé, sőt vérségi kapcsolatokká csúcsosodott? Úgy vélem ennek éppen ellenkezőjén kellene csodálkoznunk, de csak csodálkoznunk és nem megütődnünk, mert fel kell arra készülnünk, hogy a magyarság elszaporítását ne a beszivárgók, önként letelepült vagy célzatosan betelepítettek asszimilálódásában lássuk, vagy keressük, hanem első és legelső sorban a magyar lelkiségű népi tömegek tervszerű gazdasági és kulturális megerősítésében.

Ez az út kétségtől nehezebben járható, mint az az iránytalan gyakorlat, amely a bécsi politika folyományaképpen az elmúlt évszázadban kialakult, mert céltudatos cselekvést kíván a magyar lelkiségű néptömegek számára. Elsősorban olyan vezetőket, akik szeretik a magyar népet, akiket áthat a magyarság hivatásának tudata, akikben hitvallássá erősödött az a meggyőződés, hogy a magyar nép tömegében még ki nem munkált őserő szunnyad, amelyet az elkövetkező békés idők számára a multbélínél magyarabb, fajtaszertőbb érzéssel kell hasznosítanunk.

Nem szabad lemondóan megállanunk annál a megállapításnál, hogy a kenyérnövényeket termelő Alföld városai és falvai elmaradottabban építkezzenek, lakói nyáron porban éljenek, ősszel és tavasszal sáros, sokszor alig járható utakon közlekedjenek, mert kötől, fától, széntől távolabb esnek, mint az ország más városai és falvai.

Nemcsak küzdenünk kell a sorozatosan ismétlődő árvizek és belvizek ellen, hanem leküzdenünk ezt az állandó veszélyt, mert le lehet küzdeni.

Országépítéshez magyar érzés, magyar lelkület kell és az a szívósság, amelyet a szegedi nép sorsa alakulása folyamán mindig tanusított. Az itt élő magyar nép minden csapás után talpraugrott, minden vérveszteséget hamarosan kiegyenlített, mindig inkább cselekedett, mint sopánkodott. Minden alkalommal megértette az új idők szavát, sőt tetteivel sok ízben maga jelölte meg, miként látja a haladás, de mindig a magyarságon át a nemzet haladásának útját.

Történelmünk folyamán Szeged város népe sokizben megmutatta, hogy a nemzeti fennmaradás számára mit jelentenek az egészséges lelkiületű magyar városok, hiszen a török hódoltság idejében többször három felé is adózott, a magyar királynak, a török szultánnak és az erdélyi fejedelemnek csak azért, hogy ezzel a tettével is szolgálja a nemzet megerősítését.

Ez az oka annak, hogy a magyarság legjobbjai mindenkor büszkén és szeretettel fordultak feléje. Örvendettek, ha valami szál fűzhette őket Szegedhez, ha bármi kapcsolatot teremthettek a maguk személye és a város között.

Somogyi esztergomi kanonok Szegedet soha nem is látta és nagy könyvtárát mégis Szegednek ajándékozta. Amikor nagyértékű adományát megtette, ezeket mondotta: „Szeged a magyarság fészke. Bár lennének millióim, mind e fészekbe raknám. Mert ami itt van, nem változhatik át kakuktojássá.“ S amikor megkérdezték tőle, hogy miért Szegednek és nem más városnak adományozza könyvtárát, ezeket felelte: „Mert Szegednek nagy hivatása van. Szegedért sokat el kell még követnünk, ha a hazáért és a nemzeti létért dolgozni akarunk. Szeged a magyar Alföld természetes középpontja... Szegedből tekintélyes várost kell csinálnunk.“

Tisztelt Közgyűlés!

Bevezető szavaimat azzal kezdtem, hogy mély megindultsággal veszem át a díszpolgári oklevelet. Most hozzáteszem, hogy egyben büszke örömmel is, mert tudom becsülni és értékelni azt a megtiszteltetést, amelyben a város közönsége részesített, amikor első polgárai sorába választott. Hogy e kitüntetéssel kapcsolatban mire érzek buzditást és elkötelezettséget, talán nem kell tételekben is kifejeznem azok után, hogy igyekeztem megvilágítani milyen történések és tanulságok hatottak reám az ezer esztendőszegedi magyar település sorsának felvázolásában.

Köszönetet mondok a megtiszteltetésért és kívánom, hogy Szeged közeli és távoli jövője boldogabb legyen, mint a múltja volt. Legyen továbbra is őrhelye a magyar nemzetnek. Izmosodjék a magyar népi erő, szellemi és gazdasági életnek azzá az alföldi gócpontjává, amellyé már árpádházi királyaink szánták és teljesítse ezt a hivatását a múltbéli is eredményesebben.

Ünnepélyesen ígérem, hogy mindaddig, amíg a Mindenható életet ad számomra, hű polgára maradok Szegednek.

VARGA JÓZSEF